

ترجمان فرقان تفسير مختصر

سورة نوح

خادم القرآن محمد صادقى تهرانى

ترجمان فرقان تفسیر مختصر سورۃ نوح

ناشر: انتشارات شکرانه
چاپخانه: چاپ دانش
چاپ یکم: پاییز ۱۳۹۰
طرح جلد: گرافیک آیات سبز
شمارگان:
قیمت:
نشانی: جامعه علوم القرآن - قم، بلوار امین، کوی ۲۱، پلاک ۷.
تلفن: ۰۲۵۱-۲۹۳۴۴۲۵

www.forghan.ir
sadeghi@forghan.ir

نشانی پست الکترونیک:

سخن ناشر

ترجمان فرقان

تفسیر مختصر سوره نوح

سراسر این سوره، گزارشی است مختصر از رسالت نهصد و پنجاه ساله حضرت نوح علیه السلام (۱۴:۲۹) و اذیت‌هایی که از کافران، در راستای رسالتش دید و چشید، و حضرتش که نخستین حامل مشعل ولایت عزم پنجگانه بود (۱۳:۴۲)، و شبانه روز به دعوت رسالتی خود ادامه می‌داد، با بدترین و زشت‌ترین برخوردها روبرو شده و دعوتش به تقوی، هرگز در این کافران اثری نکرد (۱۰۶:۲۶).

دعوت الی الله با برهان و حجت ربانی، دارای ابعادی است که بدترین پیامدش در مکلفان، افزایش کفر و تکذیبشان می‌باشد، و آیا در چنان موردی این دعوت ربانی باید متوقف گردد؛ چونکه بر حسب آیاتی مانند (۹:۸۷)، دعوت هشدار دهنده در صورتی واجب است که سود بخش باشد؛ هرگز! زیرا نخست این ولی عزم، نخستین بازتاب دعوتش افزایش فرار کافران بود، و در ثانی، نفع دعوت در انحصار این نیست که اثر مثبت داشته باشد؛ چنانکه برای مؤمنان (۵۵:۵۱)؛ بلکه اتمام حجت نیز به سود حق، و دعوت به حق است. آری، اگر دوری از حق، تا چه رسد دورتر شدن از حق، نتیجه انحرافی در خود

دعوت باشد؛ اینجا چنان دعوت، حرامی دو بعدی است، ولی مانند دعوت رسالتی نوح و دیگر رسولان و تمامی شایستگان، در چنان زمینه‌ای هم که احیاناً مزید بر کفر، است همچنان واجب است که «عذراً او نذراً»، آن را بر این بزرگواران واجب کرده است.

نوح که نخستین حامل شریعت مستقل ولایت عزم است - چنانکه از آیاتی مانند (۱۳:۴۲) بدست می‌آید - باید دید، پیامبران پیش از حضرتش مانند آدم و شیث و ادریس و ... دارای شریعت و حیانی نبوده‌اند؟ پس چه رسالتی داشته‌اند، و یا شریعت یا شریعی داشته‌اند که در اینصورت، شریعت مستقل ولایت عزم در انحصار پنج شریعت نیست!

مقتضای اصل رسالت و حیانی، شریعتی است ربانی، ولی اصل مهم این شریعتها، از حضرت نوح آغاز گشته و به شریعت اسلام پایان یافته است. شریعت پیش از نوح، تنها مشتمل بر احکامی مختصر و آغازین برای مکلفین بوده، که نه ناسخ است و نه منسوخ، و شرایع پنجگانه، یا بدون نسخ‌اند مانند شریعت نوح، و یا هم ناسخ‌اند و هم منسوخ، مانند شریعت ابراهیم و موسی و عیسی علیهم‌السلام و یا چون شریعت اسلام که تنها ناسخ است، که در این میان شریعت پیش از نوح که نه ناسخ است و نه منسوخ و هم احکامی بس ساده و اولیه داشته، که نوعاً هم احکام عقلیه و حیانی است، روی این چند جهت، شرایع بیرون از ولایت عزم‌اند.

آیاتی هم مانند (۲۱۳:۲) و (۱۹:۱۰) در معنایی دقیق‌تر نظر به کیفیت اصلی مردم دارد، که در ضلالت یکسان بوده‌اند و با رسالت‌های الهی به اختلاف گراییدند، که گروهی مؤمن و گروهی هم کافر شدند.

این «شرع ...» هم، که شرایع را پنجگانه شمرده، نظر به این شریعت‌های مفصل

اصلی جهان‌شمول دارد، که رسولان نشان و شرایعشان دارای عزم و استقلال و شمولیت‌اند؛ ولی مانند آدم، دارای ولایت عزم نبوده است (۲۰:۱۱۵).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾
 قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا أَمْرًا يُغْفِرُ
 لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ
 كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ
 دُعَايَ إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَابَهُمْ فِيءَ آذَانِهِمْ
 وَأَسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَسْتَكْبَرُوا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ
 جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ
 إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلَ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَيْنَ
 وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾
 وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾
 وَجَعَلَ اللَّفْمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾

به نام خدای رحمتگر بر آفریدگان، رحمتگر بر ویژه‌گان

ما نوح را به راستی سوی قومش فرستادیم که: «قومت را پیش از آنکه عذابی دردناک به آنان در رسد، هشدار ده.» ﴿١﴾ (نوح) گفت: «ای قوم من! همواره من برای شما بیم دهنده‌ای روشن‌گرم؛» ﴿٢﴾ «که خدا را بپرستید. و از او پروا بدارید، و مرا فرمان ببرید.» ﴿٣﴾ «تا برخی از از گناهانتان را بر شما ببوشاند. و شما را سوی اجلی نامبرده: ناگزیرو و ناگریز به تأخیر اندازد. اگر می‌دانستید، چون وقت مقرر خدا در رسد، هرگز تأخیر نخواهد داشت.» ﴿٤﴾ (نوح) گفت:

«پروردگارم! من قوم خود را همواره شب و روز (پیاپی) دعوت کردم.» ۵
 «پس دعوت من جز بر گریزشان نیفزود.» (و این زیادتی گریز از حق که خود
 حجتی افزون است مانع نهی از منکر نیست). ۶ «و من بی‌قرار، هربار که آنان
 را دعوت کردم تا برایشان (گناهانشان را) بپوشانی، انگشتانشان را در
 گوش‌هایشان نهادند، و لباس‌هایشان را بر (سرها)شان کشیدند، و (بر کفرشان)
 اصرار ورزیدند، و هر چه بیشتر بر کبر (بزرگ بینی) خود افزودند.» ۷
 «سپس آشکارا آنان را دعوت کردم.» ۸ «سپس به درستی برایشان اعلان
 کردم، و آشکار و پنهان برایشان همی اندرز(شان) دادم.» ۹ «پس گفتم: از
 پروردگارتان پوشش بخواهید که اوبه‌راستی بسی پوشاننده بوده است.» ۱۰
 «تا (خدا باران و برف) آسمان را بر (سروسامان)تان بسی ریزان بفرستد» ۱۱
 «و شما را به اموال و پسرانی امداد نماید، و برایتان باغ‌هایی (با درختان سردر
 هم) قرار دهد، و برایتان نهرها نهد.» ۱۲ «برایتان چیست (چه: بیماری است)
 که هیچ امیدی به وقار و شکوهی برای خدا ندارید؟» ۱۳ «و حال آنکه (خدا)
 شما را به راستی گوناگون آفریده است.» ۱۴ مگر ندیدید [و براساس رسالت
 ها ندانستید] (که) چگونه خدا هفت آسمان را طبقاتی بر روی هم آفریده
 است؟» ۱۵ «و ماه را در میانشان (برایتان) روشنایی (بخش) گردانید، و
 خورشید را (نیز) چراغی (بسی روشن گر) قرار داد.» ۱۶

آیه ۱۶- در این آیه، مخاطبان نوح علیه السلام مورد استفهام توبیخی قرار گرفته‌اند که
 آیا ندانسته‌اید که خدا هفت طبقه آسمان را آفرید؛ ولی هفت بودن آسمان تنها
 نمادی و حیانی داشته، و علم پیشتاز، هنوز هم از کهکشان نخستین آسمان آگاه
 نیست؛ تا چه رسد به زمانهای نخست.

پاسخ این است که مشرکان در هر صورت به اصل الوهیت ایمان داشته‌اند؛

گرچه برای خدا، شریکانی در عبادت برمی‌گزیده‌اند، بالاخره وحی‌های
 ربانی هم بگوششان می‌رسیده، که از جمله، درباره طبقات آسمانی است.
 بدیهی است که اینان نه از نظر علم، و نه از نظر حضور در آفرینش طبقات
 آسمانی، بهره‌ای نداشته‌اند (۵۱:۱۸) ولی این رؤیت و دیدگاه و حیانی در
 دسترسشان بوده است، که این هم دلیلی است دیگر، بر واقعیت وحی
 پیش از نوح علیه السلام.

جای این احتمال هم هست، که مخاطبان اینجا، همان مخاطبان قرآیند که
 در جمع، آگاهی از وحی‌های چهارگانه تفضیلی ولایت عزم داشته‌اند، و به
 اصطلاح، این خود جمله‌ای است معترضه، و یا چه زیباتر که کل مخاطبان
 شرایع پنجگانه - و پیش از آنها - را همچنان در بر دارد.

آیه (۱۷) که ماه را در میان هفت اسماء نور، و خورشید را روشنی معرفی
 کرده، منظور از اینها بهره‌گیری ساکنان این زمین محوری است؛ زیرا برای
 مکلفان جهان چه بسا میلیونها ماه و خودشید است، که ماه و خورشید ما دو
 قطره ناچیز از فضای بیکران درخشندگان آسمانی بیش نیستند.

وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ۗ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ۗ ۱۸
 وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ۗ ۱۹ لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ۗ ۲۰ قَالَ نُوحُ
 رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا ۗ ۲۱ وَمَكَرُوا
 مَكْرًا كَبِيرًا ۗ ۲۲ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ
 وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ۗ ۲۳ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ۗ ۲۴ مِمَّا
 خَطَبْتَهُمْ أُغْرِقُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ۗ ۲۵

«و خدا شما را از زمین رویانید رویاندنی (ممتاز)» ﴿۱۷﴾ «سپس شما را در آن بازمی گرداند و بیرون می آورد، برون آوردنی» ﴿۱۸﴾ «و خدا زمین را برای شما فرشی (گسترده) ساخت» ﴿۱۹﴾ «تا از راه های فراخ و پست و بلند آن شیب دار (راهوار) راه یابید» ﴿۲۰﴾ نوح گفت: «پروردگارم! آنان مرا نافرمانی کردند، و کسی را پیروی نمودند که مال و فرزندش جز بر زیان وی نیفزود» ﴿۲۱﴾ «و دست به نیرنگی بسی بزرگ زدند» ﴿۲۲﴾ «و گفتند: "زنهار! خدایان خود را راها مکنید، و نه هرگز و نه سواع و نه یغوث و یعوق و نسر (این سه بت معروف) را.» ﴿۲۳﴾ «و بسیاری را همواره گمراه کرده اند، و جز بر گمراهی ستمکاران میفزای» ﴿۲۴﴾ از (اثر) گناهانشان غرق گشتند، پس (همان جا) داخل آتش شدند، پس برای خودشان از غیر خدا یارانی نیافتند. ﴿۲۵﴾

آیه ۲۵، غرق شدگان در طوفان نوح را بلافاصله از داخل شدگان در آتش خوانده، که خود از ادله زندگی و جزای برزخی است، آتش هم در درون آب تضادی را در بر ندارد، زیرا آب و مواد دیگر جهان، دارای دو جنبه ظاهری و باطنی است. علم هم این حقیقت و واقعیت را کشف کرده، که در درون تمامی مواد، آتش هائی نهفته است که انفجاراتی اتمی، هیدرژنی و ... نمونه های دنیوی از این آتشها است، تا چه رسد به بهشت و جهنم برزخی، که در درون آتش و آب و دیگر مواد، به طور متداوم موجود است.

بسیاری از جریانات برزخی، با دنیا و آخرت فرق دارند، که ثواب و عذابشان، و زمان و مکانشان از این قبیل است.

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَيَّ الْأَرْضَ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿۲۶﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ
يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿۲۷﴾

و نوح گفت: «پروردگارم! هیچ کس از کافران را بر روی (تمامی) زمین باقی

مگذار» ﴿۲۶﴾ «بی گمان اگر تو آنان را رها کنی، بندگان را گمراه می کنی، و جز فاجر بسی کافر نسلی به وجود نیاورند» ﴿۲۷﴾

آیه ۲۷، که مطالبه نابودی کل کافران زمین را، از درخواستهای آخرین نوح دانسته، از جمله ادله جهانی بودن رسالت و طوفان نوح است.

در پاسخ این پرسش، که چگونه نوح شخصاً دعوتش جهانی بوده است؛ باید گفت، لازمه دعوت کلی رسالتی، دعوت مماس شخص صاحب رسالت نیست؛ بلکه شرعمدارانی معصوم و غیر معصوم در پرتو دعوت اصلی رسالت، خود عهده دار دعوتهای رسالت بوده اند، مانند سایر پیامبران اولی العزم، به ویژه رسالت پایانی، که پس از رحلت صاحب اصلی رسالت و سایر معصومان محمدی ﷺ، در زمان غیبت آخرین معصوم، کل شرعمدارن اسلامی بر مبنای قرآن، چنان مأموریت و مسئولیت جهانی را دارند.

و نیز چگونه حضرتش دانست، که این کافران و تمامی نسلشان، همچنان بر کفرشان پایدارند؟ آیه (۳۶:۱۱)، اینگونه پاسخ می دهد که این، خود از گزارشات وحی به حضرتش بوده، و روی همین اساس هم، نوح بر مبنای چنان واقعیتی و حیانی، از حضرت اقدس الهی، تقاضای مرگ و غرق تمامی آنان را کرده است که به اجابت هم رسید (۷۵:۳۷).

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿۲۸﴾

«پروردگارم! برای من و پدر و مادرم و برای هر که در سرایم به حالت ایمان درآمد، و برای (کل) مردان و زنان باایمان (نقصان هاشان را) بپوشان، و جز بر

هلاکت ستمکاران میفزای» ﴿۲۸﴾

تأليفات عربي حضرت آية الله العظمى دكتور صادق تهراني

- ١ - الفرقان في تفسير القرآن بالقرآن والسنة « ٣٠ مجلداً »
 - ٢ - التفسير الموضوعي بين الكتاب والسنة « ٣٠ مجلداً »
 - ٣ - الفقه المأقازن بين الكتاب والسنة « ٨ مجلدات »
 - ٤ - عقائدنا
 - ٥ - المقارنات
 - ٦ - رسول الإسلام في الكتب السماوية
 - ٧ - حوار بين الألهيين والماديين
 - ٨ - عليّ والحكمون
 - ٩ - علي شاطيء الجمعة
 - ١٠ - فتياطنا
 - ١١ - أين «الكراسة»
 - ١٢ - مقارنات فقهية
 - ١٣ - تاريخ الفكر والحضارة
 - ١٤ - لماذا نصلى و متى نقصر من الصلاة؟
 - ١٥ - لماذا انتصرت اسرائيل و متى تنهزم؟
 - ١٦ - حوار بين اهل الجنة و النار
 - ١٧ - المناظرات
 - ١٨ - المسافرين
- ١٩ - تبصرة الفقهاء بين الكتاب و السنة
 - ٢٠ - تبصرة الوسيلة بين الكتاب و السنة
 - ٢١ - أصول الاستنباط بين الكتاب و السنة
 - ٢٢ - غوص في البحار بين الكتاب و السنة
 - ٢٣ - الفقهاء بين الكتاب و السنة
 - ٢٤ - شذرات الوسائل و الوافي «مخطوط»
 - ٢٥ - البلاغ في تفسير القرآن بالقرآن

تألیفات فارسی حضرت آية الله العظمى دكتور صادقى تهرانى

- ۱- بشارات عهدین
- ۲- ستارگان از دیدگاه قرآن
- ۳- اسرار، مناسک و ادله‌ی حج
- ۴- انقلاب اسلامی ۱۹۲۰ عراق
- ۵- آفریدگار و آفریده
- ۶- حکومت قرآن
- ۷- دعاهاى قرآنى
- ۸- حکومت مهدى عجل الله تعالی فرجه
- ۹- آیات رحمانی
- ۱۰- گفت‌وگویی در مسجدالنبی ﷺ
- ۱۱- مسیح عليه السلام از نظر قرآن و انجیل
- ۱۲- خاتم پیامبران
- ۱۳- سپاه نگهبانان اسلام
- ۱۴- مفت خواران
- ۱۵- قرآن و نظام آموزشی حوزه
- ۱۶- قضاوت از دیدگاه کتاب و سنت
- ۱۷- حکومت صالحان یا ولایت فقیهان
- ۱۸- ماتریالیسم و متافیزیک
- ۱۹- مفسدین فی الارض
- ۲۰- نماز جمعه
- ۲۱- نماز مسافر با وسایل امروزی
- ۲۲- پیروزی اسرائیل چرا و شکست آن کی؟
- ۲۳- برخورد دو جهان‌بینی
- ۲۴- حقوق زنان از دیدگاه قرآن و سنت
- ۲۵- رساله‌ی توضیح‌المسائل نوین
- ۲۶- فقه‌گویا
- ۲۷- ترجمان وحی (ترجمه و تفسیر فارسی مختصر قرآن)
- ۲۸- ترجمان فرقان (تفسیر فارسی مختصر قرآن کریم پنج جلدی)
- ۲۹- مسافران (نگرشی جدید بر نماز و روزه مسافر)
- ۳۰- تفسیر سوره‌ی حمد (ترجمه فارسی الفرقان)
- ۳۱- وصیت و ارث از دیدگاه کتاب و سنت
- ۳۲- طهارت و نجاست از دیدگاه کتاب و سنت
- ۳۳- نقدی بر دین پژوهی فلسفه معاصر
- ۳۴- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره نجم)
- ۳۵- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره یونس)
- ۳۶- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره نوح)
- ۳۷- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره حجرات)
- ۳۸- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره واقعه)
- ۳۹- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره ابراهیم)
- ۴۰- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره مریم)
- ۴۱- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره یاسین)
- ۴۲- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره لقمان)
- ۴۳- ترجمان فرقان (تفسیر مختصر سوره یوسف)